

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Πτυχιακή εργασία

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΒΙΩΝΕΤΑΙ Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ζαχαρίας Κουής

Λεμεσός 2014

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Πτυχιακή εργασία

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΒΙΩΝΕΤΑΙ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ζαχαρίας Κουής

Σύμβουλος καθηγητής ή καθηγήτρια
Κος Νίκος Σουλελές

Λεμεσός 2014

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ζαχαρίας Κουής, 2014

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Πολυμέσων και Γραφικών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω πρωτευόντως τους γονείς μου, για την ατελείωτη υλική και πνευματική συμπαράστασή τους, καθιστώντας με ικανό να κυνηγήσω όνειρα και στόχους, τον κ. Νίκο Σουλελέ, ο οποίος επέβλεπε, συμβούλευε, δίδασκε, πάντα πρόθυμα απαντούσε στις απορίες μου και με καθοδηγούσε σε όλες τις φάσεις αυτής της διπλωματικής εργασίας, όλους όσους βοήθησαν με οποιονδήποτε τρόπο στην αποπεράτωση της συγκεκριμένης έρευνας, αλλά και τον Θεό, που με ευλόγησε με όλους αυτούς τους ανθρώπους και μου χάρισε μια ακόμη πολύτιμη περίοδο στη ζωή μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης αναφέρεται σε ένα σύστημα το οποίο ως σκοπό έχει την εκπαίδευση αρχάριων και ανειδίκευτων συμμετεχόντων σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον. Η έρευνα αυτή αφού πρωταρχικά εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του θεσμού και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται ο θεσμός σε άλλες χώρες, περιγράφει την εμπειρία και το πώς βιώνεται αυτή από τους φοιτητές σχεδιαστικής στην Κύπρο. Στις δώδεκα (12) συνεντεύξεις ανοικτού τύπου που έγιναν σε φοιτητές που αποπεράτωσαν την πρακτική εργασία τους, γίνεται μια φαινομενολογική ανάλυση η οποία ως σκοπό έχει να περιγραφεί, να κατανοηθεί και να ερμηνευτεί η εμπειρία τους. Μέσα από τις θεματικές συστάδες που δημιουργούνται (θετικές δηλώσεις, αρνητικές δηλώσεις, προβλήματα, προτάσεις για βελτιστοποίηση) αναδύονται έννοιες οι οποίες αντιπροσωπεύουν τα προσωπικά εμπειρικά βιώματα των συμμετεχόντων. Η έρευνα αυτή κατορθώνει να εντοπίσει τις αρνητικές και θετικές διαστάσεις της εμπειρίας της πρακτικής άσκησης και ως εκ τούτου συνεισφέρει προς κάποιο προβληματισμό σχετικό με τον θεσμό. Εξέχουσας σημασίας όμως είναι και οι προτάσεις που υποδεικνύονται από τους συμμετέχοντες, οι οποίες μπορούν βοηθήσουν στην μέγιστη βελτιστοποίηση του θεσμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	viii
1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση	1
1.1 Ιστορικό Υπόβαθρο	1
1.2 Μορφές πρακτικής εργασίας σε άλλες χώρες.....	4
2 Φαινομενολογία	6
2.1 Τι είναι η Φαινομενολογική έρευνα.....	7
3 Μεθοδολογία.....	10
3.1 Οι ερωτήσεις.....	10
3.2 Η ανάλυση των δεδομένων.....	12
3.3 Περιορισμοί και οριοθετήσεις.....	13
3.4 Θέματα δεοντολογίας.....	13
4 Ανάλυση δεδομένων.....	14
4.1 Στάδιο 1.....	14
4.2 Στάδια 2 και 3.....	15
4.3 Στάδιο 4.....	18
4.4 Στάδιο 5.....	19
5 Στάδιο 6:Συμπεράσματα, περιγραφή του φαινομένου και συνδέσεις με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	20
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	24
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	25

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Οι ερωτήσεις.....	11
Πίνακας 2: Τα στάδια της φαινομενολογικής ανάλυσης όπως παρουσιάζεται από τους Abu Shosha (2012) και Hycner (1985).....	12
Πίνακας 3: Γενικές ιδέες που ανάπτυξα μέσα από τις δώδεκα (12) συνεντεύξεις.....	14
Πίνακας 4: Ενδεικτικές δηλώσεις.....	15
Πίνακας 5: Έννοιες που σχηματίζονται μέσα από τις ενδεικτικές δηλώσεις.....	17
Πίνακας 6: Συστάδες θεμάτων.....	18

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΤΕΠΑΚ.: Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρακτική άσκηση ως θεσμός αναφέρεται σε ένα σύστημα το οποίο έχει ως σκοπό να εκπαιδεύει αρχάριους σε μία εργασία η οποία απαιτεί ιδιαίτερα προσόντα και δεξιότητες. Ο εκπαιδευόμενος (αφού η πρακτική άσκηση αποτελεί μορφή εκπαίδευσης) έχει την δυνατότητα να αποκτήσει σημαντικές γνώσεις αλλά και εμπειρία δουλεύοντας δίπλα σε κάποιον ή κάποια ο οποίος ήδη έχει την τεχνογνωσία αλλά και εμπειρία σε κάποιο επάγγελμα θυμίζοντας έτσι την σχέση δασκάλου-μαθητή. Ο θεσμός αυτός προϋπάρχει πολύ πριν από τον Μεσαίωνα αφού συντεχνίες αλλά και τοπικές αρχές προωθούσαν αλλά και επέβλεπαν τον θεσμό (Evans, 2008). Ένας αρχιτεχνίτης είχε το δικαίωμα να εργοδοτήσει νέους με αντάλλαγμα ένα χαμηλότερο μισθό από τα κανονικά επίπεδα. Ο εκπαιδευόμενος έτσι μάθαινε το επάγγελμα όχι μόνο θεωρητικά αλλά και πρακτικά.

Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης θεωρείται από τους πλείστους εκπαιδευτικούς οργανισμούς ως ο ιδανικότερος τρόπος για να προετοιμαστεί κάποιος φοιτητής για την εισδοχή του στην αγορά εργασίας. Η πιο σημαντική πτυχή που προσφέρεται μέσα από την πρακτική εργασία είναι η δημιουργία ικανοτήτων μέσα σε εργασιακά περιβάλλοντα, κάτι που προσελκύει αυτούς που δεν συμβαδίζουν με παιδαγωγικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται σε αίθουσες διδασκαλίας (Lewis & Stone, 2011). Οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί αναπτύσσουν σχέσεις με επιχειρήσεις και οργανισμούς παραπλήσιους με το αντικείμενο του ενδιαφερόμενου έτσι ώστε να γίνεται αυτή η μετάβαση από το εκπαιδευτικό περιβάλλον στο εργασιακό όσο πιο ομαλά γίνεται. Ο θεσμός αυτός έχει ως βασικό στόχο την εξοικείωση του φοιτητή σε ένα πραγματικό εργασιακό περιβάλλον αλλά και την απόκτηση εμπειριών οι οποίες θα του είναι χρήσιμες στην μετέπειτα εργασιακή του σταδιοδρομία.

Στόχος της έρευνας αυτής είναι να κατανοηθεί πλήρως ο θεσμός της πρακτικής άσκησης και των πτυχών που την περιβάλλουν όπως την βιώνουν οι φοιτητές σχεδιαστικής στην Κύπρο αλλά και η ανάλυση της εμπειρίας του θεσμού. Το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα είναι: Πως βιώνουν την εμπειρία της πρακτικής άσκησης και πως την θεωρούν οι φοιτητές σχεδιαστικής στην Κύπρο.

Οι φοιτητές σχεδιαστικής στην Κύπρο συνήθως απασχολούνται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς όπως Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (εφημερίδες και περιοδικά, τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, διαφημιστικά γραφεία, τυπογραφεία κ.τ.λ).

Θα γίνει μια προσπάθεια έτσι ώστε να εξεταστούν και να αναλυθούν όσο το περισσότερο περιπτώσεις έτσι ώστε να υπάρχει μια σφαιρική άποψη κατά το τέλος της έρευνας.

Πρόκειται για μια πρότυπη έρευνα αφού παρόμοιο εγχείρημα που να εξετάζει και να αναλύει τον θεσμό της πρακτικής άσκησης στην Κύπρο δεν έχει ξαναγίνει. Θα γίνει προσπάθεια να αναλυθεί πλήρως ο θεσμός και οι πτυχές που τον περιβάλλουν όπως επίσης και ανάλυση της εμπειρίας αυτής καθαυτής από την σκοπιά των σπουδαστών σχεδιαστικής στην Κύπρο του 2013 και μόνο. Ο λόγος που επιλέχτηκε αυτή η πληθυσμιακή ομάδα μόνο είναι για να μπορέσουμε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα τα οποία αντιπροσωπεύουν απόλυτα τους σπουδαστές, τις απόψεις και εμπειρίες τους, αλλά και τα βιώματα τους.

Ο στόχος της έρευνας θα επιτευχθεί μέσα από ανοικτές συνεντεύξεις οι οποίες θα αποτελούνται από ερωτήσεις ανοικτού τύπου, και θα γίνονται σε φοιτητές οι οποίοι είτε αποπεράτωσαν την πρακτική τους εργασία, είτε διανύουν την συγκεκριμένη περίοδο σε κάποιο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης όπως επίσης και μέσα από μια εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση. Οι σκέψεις, οι απόψεις, οι εμπειρικές καταθέσεις, τα συμπεράσματα αλλά και τα δεδομένα που θα συλλεχθούν κατά την διάρκεια της έρευνας αλλά και των συνεντεύξεων θα αποτελούν στο σύνολο τους την νέα γνώση που θα παραχθεί μετά από φαινομενολογική ανάλυση.

Μέσα από την νέα γνώση που θα παραχθεί κατά την αποπεράτωση της έρευνας και των συνεντεύξεων θα μπορούμε να καταλήξουμε –εκ του ασφαλούς- σε συμπεράσματα αλλά και στην διαμόρφωση μιας γνώμης/άποψης όσον αφορά τον θεσμό της πρακτικής άσκησης στην Κύπρο για φοιτητές σχεδιαστικής.

Η φαινομενολογία, η οποία εξετάζει τις διαστάσεις μιας σκέψης ή εμπειρίας μόνο, αφού μια σκέψη ή μια εμπειρία μπορεί να έχει πολλές διαστάσεις ανάλογα με το πώς την βλέπουν και τις αντιμετωπίζουν οι διάφοροι εμπλεκόμενοι. Όλες οι διαστάσεις μαζί – σύμφωνα με την φαινομενολογική προσέγγιση - αποτελούν κομμάτι του συνόλου της εμπειρίας. Ο Sokolowski (2000) μας εξηγεί ότι η φαινομενολογική έρευνα είναι η ικανότητα που προσφέρεται για διάνοιξη και η επιβεβαίωση του τι είναι τα πράγματα. Η φαινομενολογία εργαζόμενη από την υπερβατολογική οπτική γωνία αποτελεί και μια εξάσκηση του λόγου και μετέχει στην τελεολογία της σκέψης. Είναι και αυτή ταγμένη προς την εμφάνιση των πραγμάτων, αλλά με τρόπο διαφορετικό από ότι η επιστήμη και η εμπειρία που λαμβάνει χώρα στην φυσική στάση. Στην φαινομενολογική ανάλυση στρέφουμε το βλέμμα μας σε ενέργειες και αποτελέσματα που πετύχαμε, και σκεπτόμαστε τι σημαίνει το κάθε τι που

εμφανίστηκε. Η φαινομενολογία εξετάζει επίσης τους περιορισμούς της αλήθειας: τις αναπόφευκτες «άλλες πλευρές» οι οποίες διατηρούν τα πράγματα μακριά από μια πλήρη κατανόηση, τα λάθη και την ασάφεια που συνοδεύουν την ενάργεια, και την διαστρωμάτωση που καθιστά αναγκαίο για εμάς να ενθυμούμαστε πάντα και πάλι τα πράγματα που ήδη γνωρίζουμε. Η φαινομενολογία αναγνωρίζει αυτές τις διαταράξεις της αλήθειας, αλλά δεν τους επιτρέπει να μας οδηγήσουν στην απογοήτευση. Τις εκλαμβάνει απλά ως διαταράξεις, και όχι ως την υπόσταση του είναι μας. Επιμένει ότι, κατά μήκος αυτών των σκιών, επιτυγχάνεται η αλήθεια και η ενάργεια και ότι ο λόγος βρίσκει την τελείωση του στο ότι επιτρέπει στα πράγματα να έρθουν στο φώς. Ο λόγος δεν φθάνει στην τελείωση του στο λάθος, στην σύγχυση και στην λήθη (Sokolowski, 2000).

Οι δραστηριότητες που θα ακολουθηθούν για την συγκεκριμένη έρευνα είναι αρχικά η βιβλιογραφική ανασκόπηση σε συνδυασμό με θεωρητική διαδικτυακή έρευνα. Έτσι θα μπορέσουν να συλλεχθούν δεδομένα αλλά και πληροφορίες τα οποία θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση και συνειδητοποίηση του θεσμού γενικότερα όπως τον αντιλαμβάνονται ερευνητές σε χώρες εκτός της Κύπρου.

Η κύρια δραστηριότητα της έρευνας θα είναι η συλλογή δεδομένων με συνεντεύξεις που θα αποτελούνται από ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Είναι σημαντικό για την ποιότητα και την πιστότητα των τελικών αποτελεσμάτων/συμπερασμάτων της έρευνας οι ερωτηθέντες/συμμετέχοντες να μπορούν να μιλήσουν ανοικτά και να εκφράσουν με τον δικό τους τρόπο τις εμπειρίες αλλά και τις σκέψεις/απόψεις τους. Για να είναι αυτό εφικτό επιλέχθηκε να γίνει συλλογή δεδομένων με συνεντεύξεις αντί με ερωτηματολόγια έτσι ώστε ο ερωτηθείς να μπορεί να αναπτύξει την απάντηση του στην οποιαδήποτε ερώτηση του τεθεί με τον δικό του τρόπο. Οι λεπτομέρειες της μεθοδολογίας θα αναπτυχθούν παρακάτω στο αντίστοιχο κεφάλαιο. Έπειτα θα γίνει ανάλυση/αξιολόγηση των δεδομένων που θα συλλεχθούν. Όσα δεδομένα/αποτελέσματα συλλεχθούν, μετά από πλήρη ερμηνεία θα παρατεθούν ως το τελικό μέρος της έρευνας.

1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

1.1 Ιστορικό Υπόβαθρο

Στην αρχαιότητα, η διδασκαλία και η μάθηση επιτυγχάνεται σε κάποιον μέσω της πρακτικής άσκησης. Έτσι μαθαίνουν τα παιδιά μας πώς να μιλήσουν, να καλλιεργούν, να φτιάχνουν ντουλάπια, ή κατά παραγγελία ρούχα, δείχνοντάς τους και βοηθώντας τους να το κάνουν. Η πρακτική άσκηση ήταν το όχημα για τη μετάδοση των γνώσεων που απαιτούνται για την τεχνογνωσία των εμπειρογνομόνων σε τομείς όπως τη ζωγραφική και την γλυπτική, την ιατρική αλλά και το δίκαιο. Ήταν ο φυσικός τρόπος για να μάθουν. Στη σύγχρονη εποχή, η πρακτική άσκηση έχει σε μεγάλο βαθμό αντικατασταθεί από την επίσημη εκπαίδευση, εκτός των πεδίων της εκμάθησης γλώσσας, σε ορισμένες πτυχές της μεταπτυχιακής εκπαίδευσης, καθώς και στην κατάρτιση on-the-job (Collins, Brown & Holum, 1991).

Ο Christman (2012) προσπαθώντας να ορίσει χρονικά την απαρχή της ιδέας αλλά και του θεσμού της πρακτικής εργασίας -ένας θεσμός που συγκαταλέγεται στις κορυφαίες μορφές μάθησης- ξεκινά από την Αρχαία Αίγυπτο και την Βαβυλωνία. Εκεί οργανώνονταν εκπαιδεύσεις σε αρκετές χειρονακτικές εργασίες για να διατηρηθεί ένας ικανοποιητικός αριθμός εργατών που να ασχολούνται με τον συγκεκριμένο τομέα. Συμπληρώνει ότι ακόμα και στον 18^ο αιώνα π.Χ. στον κώδικα του Χαμουραμπί απαιτείτο από τους γνώστες μιας χειρονακτικής εργασίας να την μεταλαμπαδεύσουν σε μετέπειτα γενιές (Christman, 2012). Η Dawson (2012), αναφέρει ότι η πρώτη επίσημη χρήση του όρου «πρακτική άσκηση» γίνεται τον Μεσαίωνα. Πριν οι εργάτες μεταλαμπάδευαν τις γνώσεις και την τέχνη τους στα παιδιά τους ή ακόμα και στους νέους της περιοχής τους αλλά μόνο σε ένα πληροφοριακό επίπεδο και χωρίς να υπάρχει ένα συγκεκριμένο σύστημα για την εποπτεία της δραστηριότητας αυτής (Dawson, 2012). Πολλοί συγγραφείς στο μακρινό παρελθόν έχουν προσδιορίσει τον όρο πρακτική εργασία σαν μια μορφή εκπαίδευσης όπου ένας ειδικευμένος τεχνίτης παρέχει άμεσα τεχνογνωσία αλλά και γνώσεις σε ένα ανειδίκευτο εργάτη. Τονίζεται επίσης και η σημασία της προσωπικής σχέσης που πρέπει να έχουν οι δύο αλλά και την ανάγκη μιας σωστής συμπεριφοράς και στάσης από τον μαθητευόμενο αφού σε κάποιες περιπτώσεις μαθήματα καλής συμπεριφοράς γίνονταν ως μέρος της πρακτικής εργασίας (Christman, 2012).

Κατά την διάρκεια της αποικιακής περιόδου (14^{ος} αιώνας) αρκετοί νέοι και νέες λάμβαναν την εκπαίδευση τους κοντά σε τεχνίτες πριν ακόμα ενηλικιωθούν έτσι ώστε να είναι έτοιμα παραγωγικά μέλη της κοινότητας. Εκεί η σχέση τεχνίτη-μαθητευόμενου κατέχει εξέχουσα θέση αφού τις πλείστες φορές οι τεχνίτες βοηθούσαν και στην μετέπειτα κοινωνική εξέλιξη του μαθητευόμενου αλλά και στην μόρφωση τους σε θέματα που καμία σχέση δεν είχαν με το επάγγελμα τους (Christman, 2012).

Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης όντας βασισμένος σε προσωπικές συμφωνίες μεταξύ των δύο πλευρών – μαθητευόμενου και τεχνίτη - άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο μια από τις δύο πλευρές να αδικείται με κάποιο τρόπο. Έτσι μεταξύ 14^{ου} και 15^{ου} αιώνα αποφασίστηκε ότι έπρεπε να θεσμοθετηθούν ορισμένοι κανόνες και νομικές διατάξεις για να υπάρχει μια τάξη στο σύστημα (Dawson, 2012).

Η πρακτική άσκηση ως θεσμός πέρασε και περιόδους ύφεσης όπως και στην εποχή της βιομηχανικής επανάστασης όπου η νέα τεχνολογία και η αποδοτικότητα που παρείχε, απαιτούσε μικρότερο αριθμό τεχνιτών σε σχέση με το παρελθόν. Με το τέλος του 19^{ου} αιώνα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής επικρατούν δύο κινήματα, των πρακτικών τεχνών που τονίζει την γενική εκπαίδευση και την εκμάθηση βασικών δεξιοτήτων για την ζωή και το κίνημα της εκμάθησης εμπορίου όπου επίσημα διδάσκει μια μορφή εμπορίου (Christman, 2012).

Οι υπάλληλοι και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις που αναφέρονται ως οι διαχειριστές της πρακτικής άσκησης τον 20^ο αιώνα αυξάνουν το όριο ηλικίας εισδοχής στην πρακτική εκπαίδευση στα 18 ακόμα και στα 19 έτσι ώστε να λαμβάνεται μετά την ενηλικίωση (Christman, 2012).

Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα η πρακτική άσκηση θεωρείται ως μια δευτερεύουσα μορφή μάθησης για μαθητευόμενους λιγότερο ευφυείς που η πανεπιστημιακή μόρφωση δεν είναι προσβάσιμη (Christman, 2012).

Οι Fuller και Unwin (1998) δηλώνουν ότι η προώθηση ενός νέου μοντέρνου μοντέλου πρακτικής άσκησης στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1994 έφερε στην επιφάνεια δύο αλήθειες: αρχικά το ότι η πληθώρα των νέων μαθητευόμενων που πέρασαν από τον θεσμό τα τελευταία 20 χρόνια απότυχαν να διατηρήσουν το ίδιο αξιόλογο επίπεδο με πριν, αλλά και το ότι στο μυαλό του κόσμου συνδεδεμένα με τον θεσμό της πρακτικής άσκησης ήταν οι σύγχρονες κτηριακές εγκαταστάσεις αλλά και ένα ποιοτικό εργασιακό περιβάλλον. Παρόλο που στην

ιστορία του θεσμού κάθε άλλο παρά τέτοιες δεν ήταν οι συνθήκες αφού υπάρχουν στοιχεία για βία σε ανήλικους αλλά και πρακτικές αμφιβόλου ορθότητας (Fuller & Unwin, 1998).

Όπως πολλοί θεσμοί έτσι και αυτός της πρακτικής άσκησης πέρασε από περιόδους ακμής και παρακμής κυρίως λόγω του τρόπου που αντιμετωπιζόταν από την κοινωνία και όχι για το τι έχει να προσφέρει. Οι Lewis και Stone (2011) προσπαθούν να μας εξείρουν την σημασία της ύπαρξης ενός εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε μια εποχή όπου όλων η προσοχή είναι στραμμένη στην πανεπιστημιακή μόρφωση, αγνοώντας έτσι άλλους δρόμους προς την επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία. Επισημαίνουν ότι ο θεσμός της πρακτικής άσκησης παρέχει όλα εκείνα τα εφόδια τα οποία χρειάζεται κάποιος για να επιτύχει σε ένα επαγγελματικό τομέα. Αρχικά ο εκπαιδευόμενος ασχολείται με εργασίες οι οποίες απαιτούν μια περιορισμένη γνώση και εμπειρία και μετέπειτα με εργασίες οι οποίες απαιτούν περεταίρω τεχνογνωσία.

Οι μέθοδοι αλλά και οι τεχνικές που μαθαίνει ένας εκπαιδευόμενος κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης δεν μπορούν να διδαχθούν σε μια αίθουσα διδασκαλίας, κάτι που λειτουργεί οξύμωρα αφού ότι διδάχθηκε σε μια αίθουσα διδασκαλίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο εργασιακό περιβάλλον. Κάτι που κάνει το θεσμό ακόμα πιο ελκυστικό είναι και το γεγονός ότι ο εκπαιδευόμενος λαμβάνει και μια αμοιβή για την εργασία του αν και ανειδίκευτος ακόμα. Αρχικά με την ομαλή μετάβαση από το σχολικό στο εργασιακό περιβάλλον η πρακτική άσκηση κάνει ακόμα πιο εύκολη την διατήρηση ειδικών δεξιοτήτων αναγκαίων για την επαγγελματική ανέλιξη. Δεξιότητες όπως ομαδικότητα, οι επικοινωνιακές τεχνικές, η επίλυση προβλημάτων, η επιχειρηματικότητα και η εργασιακή ηθική, δεξιότητες όμως που αγνοούνται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Σε χώρες όπου οι νέοι λαμβάνουν μέρος σε προγράμματα πρακτικής άσκησης και τεχνικής εκπαίδευσης τα ποσοστά επιτυχούς αποπεράτωσης σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι σαφώς υψηλότερα από χώρες που η συμμετοχή σε τέτοια προγράμματα είναι περιορισμένη (Lewis & Stone, 2011).

Από την άλλη, οι Walden και Troltsch (2011) παρουσιάζουν πιθανές αιτίες για την μη ικανοποιητικό ενδιαφέρον εκπαιδευόμενων προς τον θεσμό. Αναγνωρίζουν πως πλέον είναι δεδομένο ότι ο θεσμός θεωρείται από πολλούς αναχρονιστικός και μιας άλλης εποχής. Η αυξημένη τριτογενοποίηση της οικονομίας αλλά και οι ποιοτικές απαιτήσεις της αγοράς εργασίας πλέον φέρνουν μπροστά μας το ερώτημα αν ο θεσμός της πρακτικής άσκησης μπορεί να αντεπεξέλθει στις μελλοντικές προκλήσεις. Πολλοί καταδικάζουν τον θεσμό, υποστηρίζοντας ότι έχει τις ρίζες του στον πολύ μακρινό -τεχνολογικά- προ-βιομηχανικό

Μεσαίωνα. Πλέον υψηλά αναγνωρισμένα πτυχία και διπλώματα θεωρούνται από τους νέους αλλά και από την αγορά εργασίας σημαντικότερα από την πρακτική άσκηση ενός επαγγέλματος. Έτσι και αφού υπάρχουν θέσεις εργασίας χωρίς να απαιτούν συμπλήρωση πρακτικής άσκησης τότε πολλοί νέοι παρακάμπτουν τον θεσμό με σχετική ευκολία. Συμπληρώνουν ότι η αποτυχία του θεσμού οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έγινε εφικτό να εναρμονιστεί με τις σημερινές ανάγκες της κοινωνίας της αγοράς αλλά και στην έλλειψη θέλησης από πλευράς των επιχειρήσεων να στηρίζουν τον θεσμό (Walden & Troltsch, 2011). Έτσι καταλήγουμε σε μια δραματική κατάσταση γνωστή και ως «εκπαιδευτικό σχίσμα» με τα δύο στρατόπεδα να έχουν αντικρουόμενα επιχειρήματα.

1.2 Μορφές πρακτικής εργασίας σε άλλες χώρες

Ο Mcintosh (2005) μας εξηγεί τον όρο Πρακτική Εργασία, αν και επίσημος ορισμός δεν υπάρχει, σαν *«ένα δομημένο πρόγραμμα επαγγελματικής προετοιμασίας, χορηγούμενο από ένα εργοδοτούμενο, αντιπαραθέτοντας την μερική εκπαίδευση με την εργασιακή άσκηση και εμπειρία με αποτέλεσμα την επαγγελματική ανέλιξη σε ένα υψηλότερο επίπεδο»* (Mcintosh, 2005). Ένα δομημένο πρόγραμμα το οποίο προσφέρεται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες και όλοι οι ευρωπαίοι νέοι έχουν πρόσβαση σε αυτό.

Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στην Γερμανία παρουσιάζεται από τους Walden και Troltsch (2011), να έχει εξέχουσα θέση στην διαμόρφωση νέων επιδέξιων εργατών. Ένα ποσοστό περίπου 60% λαμβάνει την πρακτική άσκηση μέσα από ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά και επαγγελματικά σχολεία. Οι επιχειρήσεις εμπορίου, βιομηχανίες αλλά και οι δημόσιοι φορείς είναι υπεύθυνοι για την χρηματοδότηση του έργου αυτού αλλά υπάρχουν και κυβερνητικές επιχορηγήσεις οι οποίες χορηγούνται από το κράτος. Ένα χαρακτηριστικό του Γερμανικού συστήματος είναι ότι προσφέρει πρακτική άσκηση για συγκεκριμένες, προκαθορισμένες θέσεις-επαγγέλματα. Συγκεκριμένα για περίπου 350 επαγγέλματα. Η παρακολούθηση ενός τέτοιου προγράμματος διαρκεί περίπου τρία (3) χρόνια και προσφέρει στον συμμετέχοντα εξασφαλίσεις (πιστοποιητικό) που αναγνωρίζεται έπειτα στην αγορά εργασίας. Περίπου ένας αριθμός γύρω στα 1,6 εκατομμύρια πέρασε από αυτή την διαδικασία το 2009 αλλά οι απόφοιτοι από τα πανεπιστήμια είναι πολύ περισσότεροι από τις διαθέσιμες θέσεις για πρακτική άσκηση και αυτό αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα για τους υπευθύνους (Walden & Troltsch, 2011).

Οι Onstenk και Blokhuis (2007) μας παρουσιάζουν τον θεσμό της πρακτικής άσκησης στην Ολλανδία, όπου αποτελείται από τρεις (3) βαθμίδες. Η πρώτη ξεκινά από τα δώδεκα (12), στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο, στην προπαρασκευαστική επαγγελματική εκπαίδευση. Συνεχίζει με την κύρια δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κορυφώνεται με την επαγγελματική ανώτατη εκπαίδευση όπου προσφέρεται σε πανεπιστημιακά ιδρύματα. Ποσοστό μεγαλύτερο του 65 % για τις ηλικίες 12-16 έχουν περάσει από το πρόγραμμα αυτό. Οι περισσότεροι από αυτούς συνεχίζουν και μετά το πέρας των σπουδών τους σε αντίθεση με ένα 15% που εντάσσεται στην αγορά εργασίας χωρίς πρακτική επαγγελματική άσκηση αγνοώντας τους κινδύνους και τα ρίσκα για να μείνουν άνεργοι (Onstenk & Blokhuis, 2007).

Η πρακτική άσκηση στην Δανία παίζει σημαντικότατο ρόλο αφού αποτελεί το κλειδί που θα επιτρέψει την ομαλή υιοθέτηση αλλαγών από το εργατικό δυναμικό. Το γεγονός ότι στην Δανία ελέω οικονομικής κρίσης παρακολουθείται μια εξελικτική διάβρωση στα επαγγέλματα που δεν απαιτούν φυσική δύναμη αλλά και σε αυτά που δεν απαιτούν ιδιαίτερα προσόντα κάνει τον θεσμό πιο αναγκαίο από ποτέ. Όπως και στην κρίση την δεκαετία του 1970, ο θεσμός είχε τον ρόλο να εφοδιάζει τους νέους με καλύτερες και νέες επιδεξιότητες αλλά και τεχνογνωσίες σαν απάντηση στο όλο και αυξανόμενο ρεύμα ανεργίας. Οι δυνατοί δεσμοί μεταξύ των κοινωνικών εταίρων είναι το χαρακτηριστικό του Δανέζικου θεσμού της πρακτικής εργασίας κάτι που εναρμονίζεται απόλυτα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας αφού έχουν την ευκαμψία να προετοιμάσουν τις ικανότητες και δεξιότητες που χρειάζονται στο μέλλον (European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), 2012).

2. Φαινομενολογία

‘Φαινομενολογία’ είναι μια λέξη πολυσύλλαβη και ευφάνταστη για κάτι απλό και βαθύ. Ονοματίζει ένα φιλοσοφικό κίνημα, το οποίο ωθείται από την κεντρική διάθεση να αποδέχεται τα πράγματα όπως είναι, να αναγνωρίζουμε αυτό που υπάρχει και να αποφεύγουμε να το ανάγουμε σε κάτι άλλο. Ο Sokolowski (2000) προσδιορίζει ως το πρώτο δείγμα φαινομενολογικού έργου το “*Λογικές Έρευνες*” του Husserl το οποίο δημοσιεύτηκε σε δύο μέρη το 1900 και το 1901, με το νέο ερευνητικό κίνημα να κάνει το ξεκίνημα του στις απαρχές του αιώνα. Μέσα από τα γραπτά του αλλά και μέσα από δημοσιεύσεις του, ο Husserl – όπου θεωρείται πατέρας της φαινομενολογίας - έδωσε ερεθίσματα για την ανάπτυξη πολλών κλάδων της φαινομενολογίας. Φιλοσοφικές ομάδες επηρεάστηκαν από το έργο του, και αποτέλεσαν στο μέλλον ανεξάρτητα κέντρα φαινομενολογίας. Φιλοσοφικές ομάδες οι οποίες στο μέλλον θα διαφωνούσαν με την ύστερη ανάπτυξη μιας υπερβατολογικής φιλοσοφίας από την πλευρά του Husserl, θεωρώντας την ως μια επιστροφή στον ιδεαλισμό προσδιορίζοντας το δικό τους έργο ως φαινομενολογία χωρίς την αναγωγή.

Κατά την δεκαετία του 1920, το φιλοσοφικό κίνημα του Husserl, ως πολιτισμικό φαινόμενο, κατά κάποιο τρόπο εκτροχιάστηκε εξαιτίας της εμφάνισης του Heidegger στην ακαδημαϊκή και πνευματική σκηνή. Ο τελευταίος έκανε μια τρομακτική εντύπωση στον φιλοσοφικό κόσμο της Γερμανίας κλέβοντας έτσι την δόξα από τον Husserl, αν και οι δύο τους ακόμα θεωρούνται ένα από τα μεγαλύτερα ζευγάρια στην ιστορία της φιλοσοφίας.

Μέσα από το έργο του Husserl διακρίνεται ένας ορθολογισμός ως προς το ύφος αλλά και ως το περιεχόμενο σε αντίθεση με το περιεχόμενο του έργου του Heidegger που καθυποτάσσει τον αναγνώστη και θέτει υπαρξιακά ερωτήματα. Κάτι το οποίο φανερώνει ρητά ότι η φιλοσοφία δεν αποτελεί αδιάφορη θεωρία αλλά ένα τρόπο ζωής και ένα μεγάλο κέρδος για όσους την εξασκούν.

2.1 Τι είναι η Φαινομενολογική έρευνα;

Σύμφωνα με τον Sanders (1982), υπάρχει ένα νέο αστέρι στον ορίζοντα της έρευνας και αυτό δεν είναι άλλο από την φαινομενολογία. Στην εφαρμοσμένη της μορφή η φαινομενολογία μπορεί να περιγραφεί ως μια τεχνική ποιοτικής έρευνας που αποσκοπεί να καταστήσει σαφές την σιωπηρή δομή και νόημα της ανθρώπινης εμπειρίας (Sanders, 1982).

Η φαινομενολογική έρευνα ξεκινά με το βίωμα, τη συγκεκριμενοποίηση της ζωής, και το μοναδικό. Είναι η ουσία που έχει διερευνηθεί. Η φαινομενολογική αναζήτηση της αλήθειας βασίζεται στην ποικιλία των εκδηλώσεων της αλήθειας (Γεωργιάδου & Κωστίτση, 2012) .

Η φαινομενολογία ενός γεγονότος/συμβάντος αποτελεί ένα νέο πεδίο μελέτης όσον αφορά την ψυχολογία, αφού οι εμπειρίες δεν προέρχονται μόνο από ένα υποκείμενο αλλά και από μια κατάσταση ή μια αλληλεπίδραση. Έτσι εξετάζεται βαθύτερα το αντίκτυπο της εμπειρίας σε όλους τους τομείς και καθιστά δυνατή την μελέτη των εμπειριών από μια νέα οπτική γωνία (Molbak, 2012).

Η φαινομενολογία ως φιλοσοφικό κίνημα αλλά και ως μέθοδος ποιοτικής έρευνας έχει πολλά διαφορετικά σκέλη, ερμηνείες αλλά και υποστηρικτές (Tuohy, Cooney, Dowling, Murphy & Sixsmith, 2013).

Οι Tuohy, Cooney, Dowling, Murphy και Sixsmith (2013), παρουσιάζουν την φαινομενολογία ως έναν όρο ο οποίος μπορεί να αναφέρεται σε μια φιλοσοφία ή μια ερευνητική μέθοδο. Αρχικά ήταν συνδεδεμένη με έρευνες οι οποίες αφορούσαν νοσηλευτική αλλά μετέπειτα χρησιμοποιήθηκε από ερευνητές με διάφορους τρόπους. Υπάρχουν δύο (2) είδη φαινομενολογίας, η περιγραφική και η ερμηνευτική.

Ο στόχος της περιγραφικής φαινομενολογίας είναι να περιγράψει τα πράγματα όπως εμφανίζονται στην συνείδηση. Η συνείδηση είναι το μέσο μεταξύ ανθρώπων και κόσμου, αφού πάντα υπάρχει μια πρόθεση η οποία συνδέεται με κάτι. Είναι μια επιθυμία και μια σκέψη η οποία λειτουργεί ως καταλυτικός παράγοντας για αποδοχή η απόρριψη ενός γεγονότος. Ο χώρος και ο χρόνος, αν και αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την ερευνητική μεθοδολογία στην περιγραφική μεθοδολογία αφήνονται στην άκρη αφού εστιάζουμε στην συνείδηση. Δεν μας ενδιαφέρει το πλαίσιο της εμπειρίας αλλά η εμπειρία και μόνο (Tuohy, Cooney, Dowling, Murphy & Sixsmith, 2013).

Στόχος της ερμηνευτικής φαινομενολογίας είναι να περιγράψει, να κατανοήσει και να ερμηνεύσει τις εμπειρίες των συμμετεχόντων. Υπάρχουν μια σειρά από έννοιες στην ερμηνευτική μεθοδολογία, όπως «να είσαι στον κόσμο» (dasein), «βασικές δομές», «υπαρξιακά θέματα ζωής και κόσμου» και «ερμηνευτικός κύκλος». Ο Dasein και ο Ground (1997), ορίζουν το dasein ως «το να είσαι άνθρωπος είναι μια τοπική δραστηριότητα όπου τα πράγματα που τυγχάνουν, διαχειρίζονται» (Tuohy, Cooney, Dowling, Murphy & Sixsmith, 2013).

Πρέπει να τονιστεί ότι η φαινομενολογία διακρίνεται από τις φυσικές επιστήμες αφού αποτελεί μια μορφή έρευνας που έχει ως βάση της την κριτική των λεχθέντων πληροφοριών (Mensch, 2013).

Η φαινομενολογία επιδιώκει να καταστήσει σαφή την σιωπηρή δομή και το νόημα της ανθρώπινης εμπειρίας. Είναι η αναζήτηση για αποστάγματα που δεν μπορούν να αποκαλυφθούν από την απλή επιστημονική και ερευνητική παρακολούθηση/παρατήρηση. Η φαινομενολογία είναι η επιστήμη που εξετάζει τις βασικές δομές της συνείδησης και της εμπειρίας. Δεν επικεντρώνεται ούτε στο θέμα, ούτε στο αντικείμενο της εμπειρίας αλλά στο σημείο που το «είναι» και η συνείδηση συναντιούνται. Η φαινομενολογία έχει ως σκοπό να μας παρουσιάσει κατευθείαν το καθαρό και απρόσκοπτο όραμα του τι είναι πραγματικά μια εμπειρία (Sanders, 1982).

Θεωρείται κατά κάποιο τρόπο ως η εξερεύνηση της ζωής και της ζήσης. Είναι μια μελέτη του κόσμου που ζούμε και των εμπειριών που περνούμε στον κόσμο. Βασικά είναι ο τρόπος να περιγραφούν τα φαινόμενα όπως εμφανίζονται από δεδομένα που συλλέγονται από τους ίδιους ανθρώπους που βιώνουν τα φαινόμενα (Tuohy, Cooney, Dowling, Murphy & Sixsmith, 2013).

Η ποιοτική φαινομενολογία πιστώνεται με την ικανότητα να μπορεί να δώσει πληροφορίες σχετικά με την κοινωνική έρευνα, αλλά και για ότι δεν μπορεί να διαφανεί μέσω στατιστικών. Λίγοι πλέον αμφισβητούν την χρησιμότητα της φαινομενολογίας στην σύγχρονη ακαδημαϊκή έρευνα, κάτι που δεν γινόταν για το μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αιώνα αφού κυριαρχεί ο μοντερνισμός που επιβάλλει ότι για να ευσταθεί μια έρευνα πρέπει να δικαιολογείται με επιστημονικά αποτελέσματα. Τα αισθήματα δεν υπολογίζονταν και ως εκ

τούτου δεν θεωρούνταν κατάλληλα για έρευνα. Ακόμα και όταν η ψυχολογία βρισκόταν στην ακμή της, έπρεπε να αποδείξει ότι στηρίζεται και επιστημονικά (Vallack, 2010).

Οι φαινομενολογικές ερωτήσεις είναι ερωτήσεις που παλεύουν με την έννοια και τη σημασία ορισμένων φαινομένων, δηλαδή κατά τους Γεωργιάδου και Κωστίτη, «κάτι που μπορεί να γίνει προφανές και ορατό». Έτσι, επιτυγχάνοντας στατιστικά, αληθή, ακριβή και μετρήσιμα αποτελέσματα, όπως στη θετικιστική έρευνα, ο στόχος της φαινομενολογικής έρευνας για την κάθε πρόταση του, δεν είναι να βρούμε τη λύση για τα προβλήματα, αλλά να προβληματιστούμε σχετικά με το φαινόμενο. Ο προβληματισμός είναι η διαδικασία που θέτουν τα ερωτήματα, προκειμένου να προκύψει ένα ιδιαίτερο φαινόμενο, έτσι ώστε να κατανοήσουν την κατασκευή του. Είναι που συνδέονται με την κριτική σκέψη/έρευνα, δηλαδή, να είναι σε θέση να κατανοήσουν, να αναλύσουν, και να επηρεάσουν τις κοινωνικό-ιστορικές, οικονομικές, πολιτισμικές και πολιτικές πραγματικότητες που συνιστούν τη ζωή των ανθρώπων (Jurema, 2006).

Ο προβληματισμός είναι η αντίθεση του τεχνοκράτη της «επίλυσης προβλημάτων» στάσης. Έτσι, η φαινομενολογία δε λύνει προβλήματα. Η επίλυση προβλημάτων σημαίνει αναζήτηση λύσεων, σωστή γνώση, αποτελεσματικές διαδικασίες, στρατηγικές νίκης, υπολογιστικές τεχνικές, τις μεθόδους που παίρνουν τα αποτελέσματα. Στη δεύτερη προσέγγιση, ένας εμπειρογνώμονας παίρνει κάποια απόσταση από την πραγματικότητα, μειώνει τα συστατικά μέρη του, επινοεί μέσα για την επίλυση των δυσκολιών με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο και στη συνέχεια υπαγορεύει μια στρατηγική ή πολιτική. Η επίλυση των προβλημάτων, διαστρεβλώνει το σύνολο της ανθρώπινης εμπειρίας με τη μείωση των διαστάσεων, που επιδέχονται θεραπεία ως απλές δυσκολίες που πρέπει να επιλυθούν. Οι σημασιολογικές ερωτήσεις δεν μπορούν να λυθούν. Κατά μία έννοια, οι ερωτήσεις αυτές δεν μπορούν να απαντηθούν ποτέ (Γεωργιάδου & Κωστίτη, 2012).

3. Μεθοδολογία

3.1 Οι ερωτήσεις

Ο ερευνητής προσπαθεί να αποτυπώσει την ουσιαστική έννοια της κοινής εμπειρίας που μελετάται αναλύοντας τις θεματικές πτυχές της. Έτσι, τα θέματα μπορούν να αποκαλυφθούν ή να απομονωθούν από την περιγραφή μιας εμπειρίας των συμμετεχόντων με τρία διαφορετικά μέσα: την ολιστική προσέγγιση, την εκλεκτική ή κορυφαία προσέγγιση και τη λεπτομερή ή τη γραμμή προς γραμμή προσέγγιση (Γεωργιάδου & Κωστίτση, 2012).

Στην δική μας περίπτωση όπου το θέμα που εξετάζουμε είναι η εμπειρία του θεσμού της πρακτικής άσκησης και το πώς βιώνεται αυτή όσον αφορά τους φοιτητές σχεδιαστικής στην Κύπρο, μια φαινομενολογική έρευνα μπορεί να παρουσιάσει ξεκάθαρα τις απόψεις, τις εμπειρικές παρατηρήσεις και επισημάνσεις του συμμετέχοντα. Σκοπός της έρευνας αυτής δεν είναι να παρουσιαστούν ποσοτικά δεδομένα αλλά καθαρά εμπειρικές καταθέσεις των συμμετεχόντων οι οποίες στο μετέπειτα στο στάδιο της ανάλυσης δεδομένων θα μπορούν να οδηγήσουν σε εμπειρικά συμπεράσματα αλλά και στην διαμόρφωση μιας συλλογικής άποψης/γνώμης.

Στην παρούσα έρευνα, επιχειρείται μια φαινομενολογική προσέγγιση της εμπειρίας του θεσμού της πρακτικής άσκησης όπως βιώνεται από τους φοιτητές σχεδιαστικής στην Κύπρο. Πρόκειται για ένα θέμα που για πρώτη φορά μπαίνει κάτω από το ερευνητικό μικροσκόπιο και αυτό μας δίνει την ευκαιρία να εξάγουμε νέα συμπεράσματα. Μέσω των συμπερασμάτων αυτών θα μπορούμε να διαμορφώσουμε απόψεις αλλά και προτάσεις που σκοπό θα έχουν την κατανόηση του θεσμού στην Κύπρο και την πιθανή βελτίωση του.

Θα γίνουν δώδεκα (12) συνεντεύξεις σε φοιτητές σχεδιαστικής που έχουν ήδη αποπερατώσει τη πρακτική τους άσκηση σε επιχειρήσεις ή οργανισμούς σχετικούς με τον τομέα σπουδών τους.

Τα δεδομένα θα συλλεχθούν με συνεντεύξεις ανοικτού τύπου και θα αποτελούνται από ερωτήσεις οι οποίες θα δίνουν την δυνατότητα στον συμμετέχοντα να αναπτύξει τις δικές του απόψεις αλλά και εμπειρικές καταθέσεις, βασισμένες στην συμμετοχή του σε ένα πρόγραμμα πρακτικής εργασίας.

Οι ερωτήσεις θα πρέπει να καθιστούν ξεκάθαρο στον συμμετέχοντα ότι το αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι η εμπειρική κατάθεση του/της, και όχι η παράθεση ποσοτικών δεδομένων.

Ερωτήσεις που αφορούν συναισθηματικές καταστάσεις ή συνειδητές σκέψεις θα αποτελέσουν το μέσο για να αποσπαστούν τα συμπεράσματα, που θα είναι και ο σκοπός της φαινομενολογικής έρευνας.

Οι ερωτήσεις πρέπει να προκαλούν τον ερωτηθέντα να δώσει απαντήσεις που θα αφορούν προσωπικά εμπειρικά του βιώματα σχετικά με την πρακτική άσκηση. Ερωτήσεις όπως «περίγραψε το κλίμα που επικρατεί» και «ποια αντιμετώπιση είχες από τους εργοδότες», ερωτήσεις οι οποίες δεν απαιτούν ποσοτικές αλλά εμπειρικές καταθέσεις θα μπορέσουν να μας δώσουν τα δεδομένα που θα καθορίσουν και τα τελικά συμπεράσματα.

Με την αποπεράτωση των συνεντεύξεων και την απομαγνητοφώνηση τους θα μπορούμε να εξάγουμε στοιχεία αλλά και παραδοχές, τα οποία θα αποτελούν τα ερευνητικά αποτελέσματα της φαινομενολογικής έρευνας.

Οι ερωτήσεις που αναπτύχθηκαν είναι:

Πίνακας 1: Οι ερωτήσεις.

-
1. Πως σου φάνηκε η πρακτική άσκηση και γιατί;
-
2. Πως θα περιέγραφες την εμπειρία αυτή και γιατί;
-
3. Τι άλλο θέλεις να πεις για την εμπειρία αυτή και γιατί;
-

3.2 Η ανάλυση των δεδομένων

Πίνακας 2: Τα στάδια της φαινομενολογικής ανάλυσης όπως παρουσιάζονται από τους Abu Shosha (2012) και Hycner (1985).

	Abu Shosha (2012)	Hycner (1985)
Στάδιο 1	Διαβάστε τις συνεντεύξεις και καταλήξτε δε ένα γενικό νόημα.	Ακούστε τις συνεντεύξεις για ένα γενικό νόημα.
Στάδιο 2	Βρείτε σημαντικές δηλώσεις.	Σημειώστε τις σημαντικές δηλώσεις.
Στάδιο 3	Έννοιες που πηγάζουν μέσα από τις σημαντικές δηλώσεις.	Αναγνωρίστε λέξεις και φράσεις οι οποίες εκφράζουν σημαντικές έννοιες.
Στάδιο 4	Οι έννοιες κατηγοριοποιούνται – Θεματικές συστάδες.	Όμοιες έννοιες κατηγοριοποιούνται μαζί.
Στάδιο 5	Αναδυόμενες έννοιες.	Διαφορετικές έννοιες που εκφράζουν την ύπαρξη των συστάδων
Στάδιο 6	Εξαντλητική περιγραφή του φαινομένου.	Περιγραφή της ύπαρξης του φαινομένου που ερευνούμε.

Η ανάλυση των δεδομένων για αυτήν την έρευνα, θα ακολουθήσει τα παραπάνω στάδια φαινομενολογικής ανάλυσης όπως αυτά παρουσιάζονται από τους Shosha (2012) και Hycner (1985).

3.3 Περιορισμοί και οριοθετήσεις

Ως ερευνητής έχω οριοθετήσει τις παραμέτρους μου και για πρακτικούς λόγους η έρευνα μου περιορίζεται μόνο σε φοιτητές σχεδιαστικής και πολυμέσων του ΤΕΠΑΚ που έχουν ήδη αποπερατώσει την πρακτική τους εργασία. Δεν εμπίπτει στην έρευνα μου να εξετάσω την σημασία του φύλου του ερωτηθέντα για το πώς επηρεάζει την εμπειρία της πρακτικής άσκησης.

Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι η φαινομενολογία στερείται επιστημονικής αυστηρότητας αφού η έμφαση της στην υποκειμενικότητα, στην περιγραφή και στην εμπειρία, έρχεται σε αντίθεση με την επιστημονική έμφαση στην αντικειμενικότητα την ανάλυση και την μέτρηση. Είναι συνδεδεμένη με την περιγραφή και όχι με την ανάλυση κάτι που μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι παράγει περιγραφές μόνο, κάτι που δεν ισχύει αφού ο ερευνητής μπορεί να παράξει εξηγήσεις βασισμένες σε περιγραφικό υλικό. Επίσης οι γενικεύσεις στις φαινομενολογικές μελέτες δεν απαιτούν μεγάλο αριθμό ευρημάτων κάτι που μπορεί να προκαλέσει ερωτήματα σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητα των ευρημάτων. Η φαινομενολογία επίσης ερευνά τα κοσμικά χαρακτηριστικά της ζωής αφού είναι θεμελιώδους σημασίας για την κατανόηση της φύσης του κοινωνικού κόσμου. Η σκοπιμότητα για αναστολή της κοινής λογικής και η προσπάθεια να δούμε κάποια πράγματα διαφορετικά από ό,τι τα ξέραμε μέχρι τώρα είναι ένα χαρακτηριστικό της φαινομενολογίας, αλλά είναι σχεδόν αδύνατο να απαλλαγούμε εξ' ολοκλήρου από αυτά. Η κοινωνικοποίηση και η χρήση διαλόγου όμως το κάνουν εφικτό (Denscombe, 1998)

3.4 Θέματα δεοντολογίας

Οι συνεντεύξεις που έγιναν στους δώδεκα (12) προπτυχιακούς φοιτητές του ΤΕΠΑΚ είναι ανώνυμες κάτι που γνωστοποιήθηκε εξ' αρχής στους συμμετέχοντες όπως επίσης και το γεγονός ότι ηχογραφούνται για τους σκοπούς της έρευνας. Έγινε κάθε προσπάθεια εκ μέρους του ερευνητή να διατηρηθεί αυτή η ανωνυμία. Μετά την αποπεράτωση της συγκεκριμένης έρευνας για τους σκοπούς της πτυχιακής εργασίας, όσα δεδομένα αφορούν τρίτους θα καταστραφούν για σκοπούς εξάλειψης οποιονδήποτε ηθικών διλημάτων που ίσως προκύψουν στο μέλλον.

4 Ανάλυση δεδομένων

4.1 Στάδιο 1

Στο στάδιο 1 σύμφωνα με τον Πίνακα 2 (σελ. 12), διάβασα πολλές φορές όλες τις συνεντεύξεις για να μπορέσω έτσι να πάρω την γενική εικόνα της εμπειρίας της πρακτικής άσκησης στον κάθε ερωτηθέντα ξεχωριστά.

Πίνακας 3: Γενικές ιδέες που ανάπτυξα μέσα από τις δώδεκα (12) συνεντεύξεις.

Αριθμός συν.	Γενικές ιδέες	Αριθμός συν.	Γενικές ιδέες
1	Θετική εμπειρία, ενδιαφέρουσα.	2	Καλός θεσμός, διαφωνία με τον τρόπο διεξαγωγής.
3	Θετική εμπειρία, μικρά προβλήματα.	4	Μια μέτρια εμπειρία.
5	Πολύ καλή εμπειρία, θέμα με την οργάνωση από το πανεπιστήμιο.	6	Μοναδική και βοηθητική εμπειρία, θα μπορούσε να διαρκεί περισσότερο.
7	Θετική εμπειρία βοηθητική για το μέλλον.	8	Ενδιαφέρουσα εμπειρία, χωρίς ουσιαστικό όφελος όμως. Κακή συνεννόηση από το πανεπιστήμιο.
9	Μέτρια έως φτωχή εμπειρία, με πολύ λίγα θετικά.	10	Θετική και πολύ βοηθητική εμπειρία αν και για λίγο χρόνο.
11	Ωραία και βοηθητική εμπειρία.	12	Πολύ βοηθητικό ειδικά για το μέλλον, σηκώνει βελτίωση.

4.2 Στάδια 2 και 3

Στο στάδιο 2 σύμφωνα με τον πίνακα 2 (σελ. 12) διάλεξα μόνο ενδεικτικές δηλώσεις και τις παραθέτω.

Πίνακας 4: Ενδεικτικές δηλώσεις.

Αριθμός συν.	Ενδεικτικές δηλώσεις	Αριθμός συν.	Ενδεικτικές δηλώσεις
1	Αρκετά ενδιαφέρον, βοήθησε στο αντικείμενο, ανάλαβα εργασίες, διατηρώ καλές σχέσεις, κατανοώ τις ανάγκες μου, ήταν βοηθητικοί, δεν ήταν αγγαρεία, απόσταση ήταν πρόβλημα, σημαντικός θεσμός, επιλογή εργοδότη	2	Θεσμός αρκετά καλός, χωρίς λεφτά για όφελος του ιδιοκτήτη, βοηθά τον φοιτητή και τον βάζει στο πνεύμα, ισάξια αντιμετώπιση, νιώθεις ότι είσαι υπάλληλος, δεν πρόλαβα να αποκτήσω γνώσεις, δεν πληρώνεσαι, δεν είναι δίκαιο, πιο ισάξια κατανομή
3	Κάτι που πρέπει να γίνεται, μελλοντικό περιβάλλον, πολύ καλές εντυπώσεις, τους έδειξαν την δουλειά, ενδιαφέρον, ευχάριστο, βοήθησαν να προσαρμοστούν, γνωριμία με κόσμο, χρειάζεται για όλους τους φοιτητές.	4	Για λίγο σημαντικός, δύσκολο να ανατεθεί δουλειά, δεν μπορούν να βασιστούν, θα μπορούσε να βελτιωθεί, έκανα κάποιες δουλειές, γνώρισα κόσμο, ξεχώρισα καλά και κακά.
5	Πολλές εμπειρίες, μάθαμε πολλά πράγματα, εμπιστεύτηκαν πολλές εργασίες, πολύ ενδιαφέρον εμπειρία, δημιουργείς κύκλο, αρκετά ok δε υπήρχε πρόβλημα ανταγωνισμού.	6	Μοναδική εμπειρία, κατάλαβα πως θα είναι μια δουλειά, κατάσταση που με άγχωσε, μου ανατέθηκαν εργασίες, συναρπαστική εμπειρία, ίση αντιμετώπιση, 2 ώρες την βδομάδα δεν είναι αρκετές, σημαντικό κομμάτι της φοιτητικής ζωής, εποικοδομητική εμπειρία.

<p>7 Ικανοποιητική, δημιούργησα interface, ήμουν λίγο φοβισμένος αλλά προσαρμόστηκα, καλή εμπειρία, προετοιμάζεσαι για αργότερα, θετική εμπειρία, βοηθά όλους τους φοιτητές.</p>	<p>8 Ενδιαφέρον, μαθαίνεις πως είναι η δουλειά, με εμπιστεύτηκαν, μου συμπεριφέρθηκαν καλά, καλή σχέση με όλους, καθόλου καλή συνεννόηση του πανεπιστημίου, δεν μου έκανε καλό, δεν μας έδιναν λεφτά, το πανεπιστήμιο είναι λίγο.</p>
<p>9 Αχρείαστη εμπειρία, χάσιμο χρόνου, προβληματική συμπεριφορά, αν δεν ρωτούσαμε δεν μας εξηγούσαν, καλό γιατί έμαθα κάτι, να επιχορηγείται ένα ποσό.</p>	<p>10 Καλή εμπειρία, μπήκα στο κλίμα της δουλειάς, κατάλαβα αρκετά πράγματα, φιλικό μαζί μου, μου έδειξαν εμπιστοσύνη, μου εμπιστεύτηκαν δουλειές, βοηθητική εμπειρία, το πανεπιστήμιο να ψάχνει καλύτερα, λίγος χρόνος.</p>
<p>11 Δεν μου είχαν εμπιστοσύνη, πολύ εντάξει μαζί μου, πολύ βοηθητικό, καταλάβαινες τους πραγματικούς χρόνους εργασίας, πολύ ωραία εμπειρία, όμορφο εργασιακό περιβάλλον, πολύ καλό κλίμα, πρέπει να γίνεται, καλύτερα καλοκαίρι.</p>	<p>12 Πολύ βοηθητικό, πολύ θερμή υποδοχή, πολύ θετική ανταπόκριση, μου έδωσαν δουλειές, θεσμός που πρέπει να παραμείνει, να μην πηγαίνει ο φοιτητής δωρο, να εντάξει και άλλους εργοδότες.</p>

Στο στάδιο 3 σύμφωνα με τον πίνακα 2 (σελ. 12), προχώρησα στον σχηματισμό εννοιών μέσα από τις ενδεικτικές δηλώσεις του πιο πάνω πίνακα 4 (σελ. 15).

Πίνακας 5: Έννοιες που σχηματίζονται από τις ενδεικτικές δηλώσεις.

Αριθμός συν.	Έννοιες που σχηματίζονται από τις ενδεικτικές δηλώσεις.	Αριθμός συν.	Έννοιες που σχηματίζονται από τις ενδεικτικές δηλώσεις.
1	Ενδιαφέρουσα και βοηθητική εμπειρία γιατί βοήθησε στην κατανόηση αντικειμένου, βοηθητικοί συνάδελφοι με φιλικές σχέσεις, έκανε εργασίες (εμπιστοσύνη), πρόβλημα με απόσταση και επιλογή εργοδότη.	2	Καλός θεσμός που βοηθά τον φοιτητή, ισάξια αντιμετώπιση, δεν πρόλαβε να αποκτήσει γνώση, οικονομικό θέμα για όφελος του ιδιοκτήτη, πιο δίκαιη κατανομή.
3	Πρέπει να γίνετε και χρειάζεται για όλους, ευχάριστο ενδιαφέρον περιβάλλον, βοηθήθηκαν στην προσαρμογή, πολύ καλές εντυπώσεις, γνωριμία με κόσμο.	4	Δεν του ανέθεσαν δουλειά και δεν μπορούσαν να βασιστούν, γνώρισε κόσμο και ξεχώρισε το καλό και κακό, θα μπορούσε να βελτιωθεί.
5	Ενδιαφέρον εμπειρία, μαθαίνεις πολλά, δημιουργείς κύκλο, εμπιστεύτηκαν εργασίες, δεν υπήρχε ανταγωνισμός.	6	Πολύ συναρπαστική εμπειρία, σημαντικό για την φοιτητική ζωή, αγχωτική κατάσταση, δεν είναι αρκετές 2 μέρες, ανατέθηκαν εργασίες
7	Θετική εμπειρία, ανατέθηκε εργασία, φοβισμένος αλλά προσαρμόστηκε, πολύ βοηθητικό.	8	Ενδιαφέρον χωρίς να κάνει καλό, τον εμπιστεύτηκαν, κακή συνεννόηση του πανεπιστημίου, χωρίς λεφτά

9	Αχρείαστη εμπειρία και χάσιμο χρόνου, κάτι μαθαίνεις, προβληματική συμπεριφορά, λεφτά.	10	Βοηθητική εμπειρία, εργασιακό κλίμα, φιλικοί, με εμπιστεύτηκαν, λίγος χρόνος, κακή διαχείριση.
11	Καλό εργασιακό περιβάλλον, πρέπει να γίνεται, δεν τον εμπιστεύτηκαν, καλή συμπεριφορά, να γίνεται καλοκαίρι λόγω χρόνου.	12	Βοηθητικός θεσμός, θερμή υποδοχή, τον εμπιστεύτηκαν, όχι δωρο και παραπάνω εργοδότες.

4.3 Στάδιο 4

Στο στάδιο 4 σύμφωνα με τον Πίνακα 2 (σελ. 12), οι έννοιες θα κατηγοριοποιηθούν, δημιουργώντας έτσι συστάδες θεμάτων.

Πίνακας 6: Συστάδες θεμάτων.

Προβλήματα	Θετικά	Αρνητικά	Βελτιστοποίηση
-απόσταση	-χρειάζεται	-αγχωτικό	-να γίνεται καλοκαίρι
-εργοδότης	-για όλους	-χάσιμο χρόνου	-και άλλοι εργοδότες
-οικονομικό	-βοηθητικό	-φόβος	-δίκαιη κατανομή
-άδικη κατανομή	-καλές εντυπώσεις	-κακός θεσμός	-περισσότερο χρόνος
-λίγος χρόνος	-καλό κλίμα	-αχρείαστο	-καλή οργάνωση
-κακή οργάνωση	-θερμή υποδοχή	-προβληματικός	
-κακή συμπεριφορά	-εμπιστοσύνη	-χάσιμο χρόνου	
εργοδότη	-περιβάλλον δουλειάς		
-έλλειψη	-ισάξια αντιμετώπιση		
εμπιστοσύνης	-φοιτητική ζωή		
	-φιλικοί		
	-γνωριμίες		
	-δημιουργείς κύκλο		

4.4 Στάδιο 5

Στο παρόν στάδιο και σύμφωνα πάντα με τον Πίνακα 2 (σελ. 12), θα προχωρήσουμε στην καταγραφή των αναδυόμενων εννοιών που πηγάζουν από τις θεματικές συστάδες στον Πίνακα 6 (σελ. 18).

Τα προβλήματα που αναδύονται και αναδεικνύονται, αφορούν ως επί τον πλείστον τον τρόπο λειτουργίας του θεσμού από το ΤΕΠΑΚ, και όχι τον θεσμό αυτό καθαυτό. Τα προβλήματα αφορούν τον εργοδότη, την απόσταση, το οικονομικό, την άδικη κατανομή των φοιτητών στις προσφερόμενες θέσεις εργασίας, τον λίγο χρόνο, την κακή οργάνωση και συμπεριφορά εργοδοτών αλλά και την έλλειψη εμπιστοσύνης εκ μέρους τους.

Όσον αφορά τις θετικές έννοιες που αναδύονται παρατηρείται μια αφθονία αφού περιλαμβάνει τις καλές εντυπώσεις, την χρησιμότητα, αναγκαιότητα και βοηθητικότητα του θεσμού, την εμπιστοσύνη, το καλό κλίμα στο εργασιακό περιβάλλον, τις φιλικές σχέσεις μεταξύ προσωπικού, όπως επίσης και η θερμή υποδοχή και η ισάξια αντιμετώπιση. Η δημιουργία κύκλου και γνωριμιών αλλά και η προσωπική ανάγκη για τον φοιτητή τον ίδιο να ζήσει την εμπειρία αυτή αποτελούν τις έννοιες που συμπληρώνουν το πάζλ των θετικών αναδυόμενων εννοιών.

Αναδύθηκαν όμως και αρκετές αρνητικές έννοιες όσον αφορά τον θεσμό όπως ότι είναι κάτι το αχρειαστο, σπατάλη χρόνου, κακός και προβληματικός θεσμός, αλλά και ότι προκαλεί φόβο και άγχος στους συμμετέχοντες.

Προτάσεις για βελτιστοποίηση και συμβουλές αναδύθηκαν από τους συμμετέχοντες φοιτητές που προτείνουν να γίνετε ο θεσμός κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, να ενταχθούν περισσότεροι εργοδότες, να γίνεται μια πιο δίκαια κατανομή, να διαρκεί περισσότερο χρόνο η πρακτική και να γίνεται καλύτερη οργάνωση.

5 Στάδιο 6: Συμπεράσματα, περιγραφή του φαινομένου και συνδέσεις με την βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Σκοπός της συγκεκριμένης φαινομενολογικής έρευνας ήταν να περιγραφεί η κοινή εμπειρία αλλά και το πώς αντιλαμβάνονται οι φοιτητές τον θεσμό της πρακτικής άσκησης.

Τα προβλήματα που παρουσιάζονται δεν αφορούν την σημασία του θεσμού αλλά τον τρόπο διεξαγωγής του από το ΤΕΠΑΚ και τους συντονιστές του θεσμού. Πρόβλημα με την απόσταση αποτελούσε το γεγονός ότι φοιτητές αναγκάστηκαν να εργαστούν σε εταιρίες και οργανισμούς εκτός της επαρχίας διαμονής τους. Ο εργοδότης αποτελούσε πρόβλημα για κάποιους φοιτητές αφού παρατηρήθηκαν κρούσματα αρνητικής συμπεριφοράς αλλά και έλλειψη εμπιστοσύνης εκ μέρους των εργοδοτών. Στην ιστορία του θεσμού παρατηρήθηκαν αρκετά κρούσματα βίας σε ανήλικους αλλά και πρακτικές αμφιβόλου ορθότητας (Fuller & Unwin, 1998). Αρκετοί φοιτητές θεωρούν πως πρέπει ο φοιτητής να πληρώνεται κατά την διάρκεια του θεσμού αφού εργάζεται σαν κανονικός υπάλληλος στον τόπο εργασίας του. Το χρονικό διάστημα των τεσσάρων (4) μηνών που δίνει το ΤΕΠΑΚ για τον θεσμό θεωρείται επίσης μη ικανοποιητικό από τους φοιτητές. Όσον αφορά την οργάνωση του θεσμού οι φοιτητές εφιστούν την προσοχή του ερευνητή στην κακή οργάνωση και στην άδικη κατανομή των φοιτητών στους εκάστοτε εργοδότες.

Η απόσταση όντως αποτελεί πρόβλημα αφού παρατηρήθηκε το φαινόμενο φοιτητές να χρειάζονται 1 έως και 1μίσση ώρα να φτάσουν στον τόπο εργασίας τους, κάτι που αποτελεί σοβαρό πρόβλημα στο ήδη πιεσμένο πρόγραμμα ενός φοιτητή αλλά και οικονομικό θέμα. Η συμπεριφορά του εργοδότη επίσης αποτελεί ένα σημαντικό θέμα αφού είναι ο υπεύθυνος για την ένταξη αλλά και εναρμόνιση του φοιτητή με τον θεσμό.

Το οικονομικό είναι κάτι που απασχολεί έντονα τους φοιτητές αφού πιστεύουν πως πρέπει ο φοιτητής να λαμβάνει μισθό στην πρακτική του εργασία, κάτι απόλυτα λογικό αν αναλογιστούμε ότι ουσιαστικά υπάρχει οικονομικό κόστος για κάποιον έτσι ώστε να συμμετάσχει στον θεσμό. Ενδιαφέρον προκαλεί το παράδειγμα της Γερμανίας αφού η χρηματοδότηση για τον θεσμό της πρακτικής εργασίας εναπόκειται στις επιχειρήσεις εμπορίου, στις βιομηχανίες, στον δημόσιο φορέα αλλά και σε κρατικές χορηγίες (Walden & Trolsch, 2011). Πολλοί θεωρούν επίσης ότι το χρονικό διάστημα που διαρκεί ο θεσμός δεν είναι ικανοποιητικό και ότι περισσότερος χρόνος θα βοηθούσε στην καλύτερη κατανόηση

του αντικειμένου, την εξοικείωση του φοιτητή αλλά και στην αποπεράτωση κάποιου έργου. Το γερμανικό μοντέλο πρακτικής άσκησης δίνει την ευκαιρία στον συμμετέχοντα να έχει μια πλήρη εμπειρία του θεσμού αφού η χρονική της διάρκεια είναι τρία (3) χρόνια (Walden & Trolsch, 2011). Το ΤΕΠΑΚ δέχθηκε δριμύ κριτική από τους φοιτητές που θεωρούν τους συντονιστές του θεσμού υπευθύνους για την κακή οργάνωση και την άδίκη κατανομή των θέσεων εργασίας. Η στοχοποίηση που παρατηρείται στο γερμανικό μοντέλο όπου η πρακτική άσκηση προσφέρετε μόνο για 350 προκαθορισμένα επαγγέλματα, βοηθά στην καλύτερη οργάνωση και διεξαγωγή του θεσμού (Walden & Trolsch, 2011).

Με την βοήθεια των συνεντεύξεων και των εμπειρικών καταθέσεων των φοιτητών μέσα από αυτές, αναδείχθηκαν πληθώρα θετικών απόψεων όσον αφορά τον θεσμό. Η αναγκαιότητα και σημαντικότητα του θεσμού κατέχει κυρίαρχη θέση στις πλείστες απόψεις που κατατέθηκαν αφού η βοηθητικότητα του αναγνωρίζετε και από τους δώδεκα (12) συμμετέχοντες. Κάτι το οποίο τονίζετε και από τους Lewis και Stone (2011), αφού όπως αναφέρουν σε χώρες που οι νέοι λάμβαναν μέρος σε προγράμματα πρακτικής άσκησης και τεχνικής εκπαίδευσης τα ποσοστά επιτυχούς αποπεράτωσης σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι σαφώς ψηλότερα από χώρες που η συμμετοχή σε τέτοια προγράμματα ήταν περιορισμένη. Το φιλικό εργασιακό περιβάλλον, το καλό κλίμα που επικρατούσε, η ισάξια αντιμετώπιση των φοιτητών και των υπαλλήλων, αλλά και η θερμή υποδοχή είναι αυτά που έκτισαν τις γενικότερες καλές εντυπώσεις που διατυπώθηκαν από τους πλείστους συμμετέχοντες. Πρέπει να πιστώσουμε όμως σε αυτό το σημείο και σε ένα μεγάλο βαθμό τους εργοδότες στον εκάστοτε οργανισμό ή επιχείρηση αφού αυτοί είναι υπεύθυνοι για την ομαλή ένταξη και σταδιοδρομία του φοιτητή στο συγκεκριμένο εργασιακό περιβάλλον. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και στην Δανία, όπου οι στενοί δεσμοί κοινωνικών εταίρων και συμμετεχόντων δίνουν την ευκαιρία να προετοιμαστούν και να αναπτυχτούν οι δεξιότητες που θα είναι απαραίτητες για τις μελλοντικές ανάγκες της. (Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), 2012).

Σημαντική επίσης μπορεί να θεωρηθεί και η σημασία που δίνετε από τους συμμετέχοντες στο γεγονός ότι μέσα από τον θεσμό οι φοιτητές έχουν την ευκαιρία να κάνουν καινούργιες γνωριμίες σχετικές με το αντικείμενο σπουδών τους, αλλά και να δημιουργήσουν ένα κύκλο ο οποίος μόνο θετικό αντίκτυπο μπορεί να έχει στην μετέπειτα επαγγελματική σταδιοδρομία τους. Παράλληλισμοί μπορούν εύκολα να εξαρθούν με τα όσα αναφέρει ο Christman (2012), αφού κατά τον 14^ο αιώνα τεχνίτες βοηθούσαν στην μετέπειτα κοινωνική εξέλιξη του

μαθητευόμενου αλλά και στην μόρφωση τους σε θέματα που καμία σχέση δεν είχαν με το επάγγελμα τους. Αποτελεί επίσης ένα σημαντικό βήμα για κάθε φοιτητή αφού του δίνετε η ευκαιρία να ξεφύγει από τις παραδοσιακές μεθόδους εκμάθησης που πραγματοποιούνται σε πανεπιστημιακές αίθουσες και εγκαταστάσεις αφού του δίνεται η ευκαιρία πλέον να παρατηρεί και να αντλεί γνώσεις παρακολουθώντας την διαδικασία παραγωγής αποτελέσματος σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον και πραγματικούς εργασιακούς χρόνους. Σε αρκετούς φοιτητές - αν το επέτρεπαν οι συνθήκες – εδόθησαν εργασίες στις οποίες οι ίδιοι ήταν υπεύθυνοι για την εκπόνηση τους, κάτι που τους βοήθησε τόσο σε δημιουργικό επίπεδο αλλά και σε προσωπικό επίπεδο αφού η συμβολή τους στο εξαγόμενο αποτέλεσμα ήταν ουσιαστική.

Οι αρνητικές έννοιες σίγουρα δεν θα μπορούσαν να απουσιάζουν από τις συνεντεύξεις αλλά η περιορισμένη τους έκταση και σημασία αποτελεί ενθαρρυντικό στοιχείο για τους υποστηρικτές του θεσμού. Τα κρούσματα φόβου αλλά και άγχους που παρατηρήθηκαν σε κάποιους συμμετέχοντες εξαλείφθηκαν μετά από κάποιες μέρες και οι φοιτητές αντιμετώπιζαν τον θεσμό πλέον χωρίς κανένα πρόβλημα. Έμφαση όμως αξίζει να δοθεί και στο γεγονός ότι κατατέθηκαν απόψεις που αφορούσαν την χρησιμότητα του θεσμού και την ποιότητα του, γεγονός που φέρνει στην επιφάνεια ερωτηματικά σχετικά με το επίπεδο του θεσμού στην Κύπρο. Οι Onstenk και Blokhuis (2007) από την άλλη προειδοποιούν πως νέοι που εντάσσονται στην αγορά εργασίας χωρίς πρακτική επαγγελματική άσκηση θα αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο και το ρίσκο να παραμείνουν άνεργοι. Επίσης παραδοχές ότι πρόκειται για χάσιμο χρόνου αλλά και το ότι ουσιαστικά είναι ένας προβληματικός θεσμός έρχονται για να ενδυναμώσουν την αμφισβήτηση της ποιότητας του θεσμού στην Κύπρο. Αντίκτυπο σε αυτές τις απόψεις θα μπορούσε να αποτελέσει μια επιβράβευση στον συμμετέχοντα μετά την αποπεράτωση της πρακτικής άσκησης του, όπως για παράδειγμα ένα πιστοποιητικό ή δίπλωμα το οποίο θα αναγνωρίζετε στην μετέπειτα επαγγελματική του σταδιοδρομία κάτι το οποίο εφαρμόζετε στην Γερμανία (Walden & Troltsch, 2011).

Δεν απουσιάζουν από τις συνεντεύξεις των συμμετεχόντων και προτάσεις για βελτιστοποίηση του θεσμού αφού η εμπλοκή τους διάρκειας τεσσάρων (4) μηνών τους έδινε αυτό το δικαίωμα. Οι προτάσεις αφορούν την λειτουργία του θεσμού από το ΤΕΠΑΚ, και αφορούν την χρονική διάρκεια του θεσμού, αφού πολλοί είναι οι φοιτητές που θεωρούν τους τέσσερις (4) μήνες λίγους, αλλά και την χρονική περίοδο αφού θεωρούν πως πιθανή ενεργοποίηση του θεσμού τους καλοκαιρινούς μήνες ίσως έχει θετικότερα αποτελέσματα. Αν

αναλογιστούμε το βεβαρυμμένο πρόγραμμα ενός φοιτητή κατά την διάρκεια των ακαδημαϊκών εξαμήνων, τότε αυτό φαντάζει ως μια σωστά δομημένη πρόταση που χρίζει προσοχής από τους υπευθύνους στο ΤΕΠΑΚ. Επίσης προτάσεις που να επιτρέπουν την ένταξη και άλλων εργοδοτών στο σύστημα διατυπώθηκαν από τους συμμετέχοντες και θα μπορούσαν να βοηθήσουν τον θεσμό και τον τρόπο που αντιμετωπίζεται από τον φοιτητή. Βελτιστοποίηση όμως απαιτείται και στην οργάνωση του θεσμού αλλά και στον τρόπο κατανομής των φοιτητών αφού πολλά παράπονα εκφράστηκαν και είναι κάτι που πρέπει να απασχολήσει τους εμπλεκόμενους. Ο Dawson (2012) μας αναφέρει ότι μεταξύ 14^{ου} και 15^{ου} αιώνα αναγκάστηκαν να θεσμοθετηθούν κανόνες και νομικές διατάξεις για να υπάρχει μια τάξη στο σύστημα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σε περίοδο οικονομικής κρίσης ο θεσμός της πρακτικής άσκησης έχει τον ρόλο να εφοδιάζει τους νέους με καλύτερες και νέες επιδεξιότητες αλλά και τεχνογνωσίες σαν απάντηση στο όλο και αυξανόμενο ρεύμα ανεργίας. Ο θεσμός μπορεί να προετοιμάσει και να προϊδεάσει τον συμμετέχοντα για το τι θα αντιμετωπίσει στο μέλλον, αφού μπορεί να εναρμονιστεί πλήρως με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας στο μέλλον δεδομένου ότι προϋπάρχει η γνώση και η αντίληψη για το ποιες ικανότητες και δεξιότητες θα χρειάζονται σε μελλοντικό χρόνο.

Η σημαντικότητα του θεσμού αναγνωρίζεται από όλους τους συμμετέχοντες, κάτι το οποίο είναι απόλυτα φυσιολογικό και αναμενόμενο. Οι αρνητικές εντυπώσεις στην έρευνα αυτή έχουν να κάνουν μόνο με την διεξαγωγή του θεσμού και όχι με την σημασία του. Η φαινομενολογική προσέγγιση της έρευνας κατάφερε να φέρει στην επιφάνεια πτυχές οι οποίες θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην βελτίωση του θεσμού.

Για να έχουμε μια ολοκληρωμένη άποψη του θεσμού, μιας και αυτή η έρευνα ασχολήθηκε μόνο με την εμπειρία των φοιτητών, μια μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να εξετάσει τις απόψεις των εργοδοτών για τον θεσμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abu Shosha, G.(2012). Employment of Colaizzi’s strategy in descriptive phenomenology: A reflection of a researcher. *European Scientific Journal*, 8 (27), 31-43.
- Christman, S. (2012). Technology and engineering teacher Vol.72, “*Preparing for success through apprenticeship*”. International Technology and Engineering Educators Association.
- Collin, A. & Brown, J. & Holum, A. (1991). American Educator, “Cognitive Apprenticeship: Making things visible” U.S.A: American Federation of Teachers.
- Γεωργιάδου, Α. & Κωστίτση, Σ. (2012). Η φαινομενολογία και η ανάλυση περιεχομένου ως ερευνητικές μέθοδοι στη Νοσηλευτική. Θεσσαλονίκη: Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης – Σχολή Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας – Τμήμα Νοσηλευτικής
- Denscombe, M. (1998). *The good research guide*. England: Open University Press
- European Centre for the Development of Vocational Training. (2012). *Vocational education and training in Denmark*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fuller A. & Unwin L. (1998) *Journal of Vocational Education and Training* Vol.50, “*Reconceptualising Apprenticeship: exploring the relationship between work and learning*”.
- Hycner, R. (1985). Some guidelines for the phenomenological analysis of interview data. *Human Studies*, 8, 279-303.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Εισαγωγή στην ανάλυση δεδομένων ποιοτικής κοινωνικής έρευνας*. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Lewis, M. & Stone, J. (2011). *Techniques* Vol.86, “*Should your school offer apprenticeship training*”.
- McIntosh, S. (2005). *Journal of Education and Work – The returns to apprenticeship training*. London: London School of Economics.
- Mensch, J. (2013). *The Question of Naturalizing Phenomenology*. Prague: Charles University

- Onstenk, J. & Blokhuis, F. (2007). *Apprenticeship in the Netherlands: connecting school- and work-based learning*. Netherlands: Emerald Group Publishing Limited.
- Roggof, B. (2008). *Observing Sociocultural Activity on Three Planes: Participatory Appropriation, Guided Participation, and Apprenticeship*. UK: The Open University.
- Sanders, P. (1982). *Academy of Management Review* 1982, Vol. 7, No. 3, 353-360.
Phenomenology: A New Way of Viewing Organizational Research. U.S.A: Central Connecticut State Collage
- Sokolowski R. (2000). Εισαγωγή στην Φαινομενολογία. Μετάφραση από Π.Κοντό. Ελλάδα: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών.
- Tuohy D, Cooney A, Dooling M, Murphy K, Sixsmith J (2013) An overview of interpretive phenomenology as a research methodology. *Nurse Researcher*. 20, 6, 17-20.
- Vallack, J. “*Subtextual Phenomenology: A Methodology for Valid, First-Person Research*” *The Electronic Journal of Business Research Methods* Volume 8 Issue 2 2010 (pp.109-122), available online at www.ejbrm.com
- Walden, G. & Troeltsch, K. (2011). *Apprenticeship training in Germany – still a future-oriented model for recruiting skilled workers?* Germany: Department of Sociology and Economics of Vocational Education and Training, Federal Institute for Vocational Education and Training.

